

upita, treba da mu odgovorim: Čoveče, ti ne shvataš istinu Herakleitovih reči da je »najlepši majmun ružan u poređenju s ljudskim rodom«² i da je najlepši lonac, kako tvrdi mudrac Hipija, ružan u poređenju s devojkama. Ne treba li tako da odgovorim, Hipija?

Hi.: Svakako, Sokrate, pravilno si odgovorio.

b So.: Poslušaj sad! Siguran sam da će posle toga reći: »Šta, Sokrate, neće li se i rodu devojačkom, ako ih uporedimo s rodom bogova, dogoditi isto ono što se dogodilo i loncima u poređenju s devojkama? Neće li se i najlepša devojka pokazati ružnom? Ne tvrdi li i Herakleit, koga ti navodiš, isto to: »Najmudriji čovek će se u odnosu na boga pokazati majmunom i po mudrosti i po lepoti i po svemu ostalom«³? Hoćemo li se složiti Hipija, da je najlepša devojka ružna u poređenju s bogovima?

c Hi.: Tà ko bi se mogao tome usprotiviti, Sokrate?

So.: Ako se u tome složimo, on će nam se smežati i reći će: »Sokrate, sećaš li se šta sam te pitao?«

Svakako, reći ću, pitao si me šta je lepota sama.

»Dakle, da li ti kad si upitan o lepoti odgovaraš za ono što, kako sam kažeš, nije više lepo, nego ružno?«

c Izgleda, reći ću. Šta mi ti, dragi moj, savetuješ da kažem?

Hi.: Upravo to, jer zaista on će biti u pravu kad tvrdi da ljudski rod nije lep u poređenju s bogovima.

d So.: »Da sam te na početku pitao«, reći će on, »šta je i lepo i ružno, ne bi li pravilno odgovorio da mi odgovoriš kao sada? No da li još (uvek) smatraš da je sama lepota kojom je sve drugo urađeno i usled koje se pokazuje lepim, kad mu pristupi onaj oblik (eidos), —

e da li smatraš da je to devojka, kobila ili lira?«

Hi.: Ali, ako to traži, Sokrate, lakše je od svega odgovoriti mu šta je ta lepota kojom je sve drugo urađeno i čijim prisustvom se pokazuje lepim. Taj čovek je sasvim prost i ne zna ništa o lepim dragocenostima. Jer ako mu odgovoriš da ono što pita nije ništa drugo do zlato, naći će se u neprilici, i neće pokušati da te opovrgne. Tà pretpostavljam da svi znamo to da čemu god se ono približi to se, čak i ako se ranije pokazivalo kao ružno, pokazuje kao lepo pošto je zlatom ukrašeno.

So.: Ti ne znaš, Hipija, kako je on opak i kako ništa ne prima lako.

290 Hi.: Šta misliš, Sokrate? Tà nužno je da primi ono što je ispravno, ili da bude smešan ako ne prima.

So.: Pa ipak, najbolji moj, ovaj odgovor ne samo da neće primiti, već će mi se i jetko narugati: »O ti ludače, smatraš li da je Pheidija loš umetnik?«

A ja ću, verujem, reći: Nikako.

Hi.: Sasvim tačno, Sokrate.

b So.: Tačno, svakako. Tada će on, kad se ja složim da je Pheidija dobar umetnik, reći: »Da li misliš da Pheidija nije znao za tu lepotu o kojoj ti govoriš?«

A ja ću reći: Svakako, znao je.

»Što se tiče toga«, reći će, »da ni oči Athene, ni ostalo njeno lice, ni njene noge i ruke nije napravio od zlata već od slonovače, očito je da je tu, ukoliko bi najlepše bilo da je sve od zlata, usled neukosti pogrešio ne znajući da je zlato ono što sve, čemu god pristupi, čini lepim.«

Šta da mu odgovorimo kad to bude rekao, Hipija?

c Hi.: To uopšte nije teško. Reći ćemo da je na-

pravio kako treba. Jer ja i slonovaču smatram lepom.

So.: »Zašto«, reći će, »nije i zenice napravio od slonovače, već od kamena koji joj je bio što je moguće više sličan? Ili je možda i lep kamen nešto lepo?«

Hoćemo li to potvrditi, Hipija?

Hi.: Svakako, potvrdićemo da je lep kad god odgovara.

So.: »A kad neodgovara, onda je ružan?«

Da li da se složim ili ne?

d Hi.: Složi se — kad baš ne odgovara.

So.: »Šta dalje? Ne čine li«, reći će, »ti mudrače, slonovača i zlato kada odgovaraju, da se nešto pokaže lepim, a kada ne odgovaraju, ružnim?«

Hoćemo li to poreći ili ćemo se složiti da on ispravno govori?

Hi.: Složićemo se s tim da svaku pojedinu stvar ono čini lepom što joj odgovara/priliči.

So.: »Dakle«, reći će on, »kad neko kuva onaj lepi lonac o kome smo malopre govorili prepun lepe kaše, da li tom loncu odgovara kutlača od zlata ili od smokvinog drveta?«

e Hi.: Herakle, pa kakav je to čovek, Sokrate?! Hoćeš li mi reći ko je taj?

So.: Ne bi znao kad bih ti rekao njegovo ime.

Hi.: Ali i ovako vidim da je neki neobrazovan.

So.: Baš je užasan, Hipija. Ali ipak, šta ćemo reći? Koja od kutlača odgovara kaši i loncu? Ili je možda očito da je to ona od smokvinog drveta? Jer ona nekako čini kašu mirisnijom, i istovremeno, prijatelju moj, ne može nam razbiti lonac, prosuti kašu, ugasiti vatru, a one koji treba da jedu ostaviti bez veoma dobrog prismoka; a ona zlatna može sve to da učini tako da mi se čini da, ako ti nemaš ništa protiv, treba da kažemo kako drvena kutlača više odgovara nego zlatna.

291 Hi.: Tà više odgovara, Sokrate. Međutim ja ne

bih razgovarao s čovekom koji postavlja takva pitanja.

b So.: I s pravom, dragi moj. Jer ne priliči da se kvariš takvim izrazima, tebi koji si tako lepo obučen, i lepo obuven, tebi koji si među svim Helenima slavan zbog mudrosti. No meni ništa ne znači da se s njim nosim. Mene, dakle, poduči, i radi mene odgovori.

On će reći: »Ako zaista drvena kutlača više odgovara od zlatne, zar ne bi ona bila i lepša, budući da si se složio Sokrate, da je ono što odgovara lepše od onog što ne odgovara?«

Zar se ne slažemo, Hipija, da je drvena kutlača lepša od zlatne?

Hi.: Hoćeš li, Sokrate, da ti kažem odredbu lepote kojom ćeš se osloboditi tih mnogih rasprava?

c So.: Svakako, međutim ne pre nego što mi kažeš za koju od one dve kutlače o kojima sam malopre govorio, da mu odgovorim da je odgovarajuća i lepša.

Hi.: Pa, ako hoćeš, odgovori mu da je to ona od smokvinog drveta.

So.: A sada mi reci ono što si malopre name-
ravao. Jer po ovom odgovoru, ako kažem da je lepota zlato, izgleda mi da se ništa lepše neće pokazati ono što je zlatno od onoga što je od smokvinog drveta. A sada, još jednom, šta je po tebi lepota?

d Hi.: Reći ću ti. Jer, čini mi se da tražiš da ti se odgovori za takvu nekakvu lepotu koja se nikad, nigde i nikom neće pokazati ružnom.

So.: Upravo tako, Hipija. Sad si baš dobro shvatio.

Hi.: Poslušaj me onda. Znaj, ako ti se ilko u tome usprotivi, možeš reći da ne znam ama baš ništa.

So.: Tako ti bogova, govori što brže.

e Hi.: Dakle, uvek i svakome i svuda najlepše